

Література

1. Підписано Меморандум про співпрацю між Міністерством інфраструктури України, Державним агентством автомобільних доріг України та Асоціацією інженерів-консультантів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://mtu.gov.ua/news/28188.html>

ПЕРЕВАГИ КОНТРАКТІВ FIDIC В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ НА БУДІВНИЦТВІ

І. І. КИЛИМНИК, канд. юрид. наук, доц.,
зав. кафедри правового забезпечення господарської діяльності
Д. А. ГОРЕНКО, студ.
*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

В Україні немає єдиного положення з договірними нормами підряду та субпідряду, обов'язкові до використання сторонами договірних відносин. У більшості країн Європи такі норми вже існують. Досвідчені замовники, підрядники, банки та інвестори прагнуть працювати з використанням міжнародних договорів та норм, FIDIC тут мають ряд переваг.

У міжнародних будівельних проектах, що охоплюються контрактами FIDIC, управління ризиками різних частин проекту має вирішальне значення для успіху, що пояснює необхідність ефективного використання ресурсів, проте у проформах FIDIC усе передбачено. Ефективність управління ризиками залежить від кількості інформації, що зобов'язанні надати члени при підписанні договору.

Асоціація менеджерів проектів визначає ризик, як потенційну здатність події впливати на досягнення цілей. Цей підхід є більш прагматичним, більш раціональним в порівнянні з науковим. Область міжнародного будівництва є технічною галуззю, в основному науковою, тому при проектуванні необхідно мати можливість встановити моделі управління ризиками, щоб максимально точно зробити припущення щодо вірогідності виникнення тих самих ризиків. У контексті ризику ми розуміємо середовище, в якому ризики можуть виникнути. Це може бути як відношення сторін, екологічні зміни у країні, соціальний і політичний клімат або законодавча база.

За його словами головного інженера FIDIC, ризик – це сукупність чотирьох нерозривних елементів, які не мають зв'язку. Це пояснює неможливість введення символу "=" між ризиком та чотирма елементами. Згідно контрактів FIDIC, ризик відрізняється від небезпеки. Небезпека попереджає ризик, тобто, поки ризику немає, небезпека буде спіткати його.

Ці специфічні елементи дозволяють довести більше технічних елементів до загального визначення, представленого раніше, і вони враховуються проектами, що охоплюють контракти FIDIC.

Політика FIDIC вимагає виявлення та аналізу факторів ризику для того,

щоб зменшити їх вплив на успіх проекту. Масштаб проектів в міжнародній будівельній галузі передбачає надзвичайно високі ризики при виконанні. Інженери, дизайнери і підприємці сприймають ризики, як технологічні втрати, тоді як спонсори і юристи сприймають ризики, як фінансові втрати.

Коли сторони визначили ризики, вони розподіляють його. Цей розподіл здійснюється за контрактами FIDIC. Таким чином, успішне управління ризиками залежить від розуміння умов контракту та чіткого визначення чинників, що впливають на появу ризиків.

Правильний розподіл ризиків та відповідальності між сторонами впливає на остаточну вартість проекту. Тому цей пункт у FIDIC прописаний, щоб вийти за рамки простих комерційних переговорів та чітко відразу спланувати дії при виникненні того чи іншого ризику.

Такий збалансований розподіл ризиків також є аргументом для використання контрактів FIDIC. Завдання цього розподілу ризиків полягає в збереженні економічної ефективності проекту, не применшуючи інтереси сторін. Оговорені порядки рішення спорів у суді при виникненні суперечки, щодо відповідальності за ризики.

Визначення ризиків, згідно FIDIC, кладеться на плечі підрядників. Ефективність методу заснована на досвіді спеціалістів та їх обізнаності щодо проекту. Цей підхід економить час, оскільки підрядники приймають подібні випадки та виявляють ризики надзвичайно швидко.

Оцінка ризику у контрактах FIDIC полягає у оцінці ймовірності виникнення небажаної події та її наслідків. Для проведення цієї оцінки аналітики ризику на проекті використовують матриці. Ці матриці оцінки використовуються для переліку ризиків, щоб визначити, чи є вони критичними чи ні. Матриця також дозволяє сторонам зменшити ці ризики.

Підприємець інвестує значні фінансові, матеріальні та людські ресурси для виконання поставлених перед ним проектів. Тому він бажає сплачуватись за курсом та саме так, як визначено Договорі. Взагалі у його цілях досягти норми операційної маржі. Його головна мета - здати проект відповідно до строків та умов програми, встановлених у контракті, підписаному з клієнтом.

Погоджуючись з цією метою, з погляду підрядника, виконання контракту має здійснюватися рівноправно між сторонами. У цьому контексті роль представника власника або інженера має вирішальне значення, оскільки це, як правило, стосується саме його відповідальності.

Фінансові цілі сторін та цілі підприємця мають певний вплив на розподіл ризиків, зокрема через контракти FIDIC.

Розподіл ризиків - це визначення та розподіл ризиків між сторонами, пов'язаних з майбутнім фінансовим потоком. Контракти FIDIC прагнуть розподіляти відповідальність між сторонами, якщо проект підвергався ризикам та не був виконан відповідно до умов Договору. Коли компанія виходить на незначний для неї будівельний ринок, це може зменшити його ризик шляхом ретельного вибору місцевих партнерів, підбору кваліфікованого персоналу та відповідних субпідрядників. Він також може

зменшити їх, якщо він встановить хороші відносини з учасниками проекту, і якщо він встановить чесну договірну угоду з клієнтом.

Таким чином, у договорах FIDIC, на відміну від інших договорів, чітко прописаний менеджмент ризиків. Попри все у контракті є чіткий розподіл ризиків та обов'язкова прив'язка відповідальності за них до певної із сторін. Що облегшить у майбутньому вирішення конфліктів у значній мірі.

ВИДИ ПРОФОРМ FIDIC ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КОЖНОЇ З НИХ

Д. А. ГОРЕНКО, студ.

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків*

У сучасному світі, де нормативні документи відіграють одну з ключових ролей, контракти FIDIC у будівництві стабільно зайняли своє місце. Вони протягом десятиліть допомагали людству узгоджувати складні питання щодо проектів на цивільні об'єкти. Для містобудування проформи FIDIC це найкращий вибір у порівнянні з іншими контрактами. FIDIC мають ряд переваг та представлені у різних варіантах. Розглянемо види книг FIDIC, чим відрізняються види контрактів та проекти у яких доцільно використовувати кожний з них. Також розглянемо розподіл ризиків у різних книгах, де є паритет сторін. З одного боку - чим складніше книга, тим більше відповідальності на підряднику та менше відповідальності на замовнику; проте з іншого боку – чим більше ризиків бере на себе підрядник, тим менше замовник може втручатися у процес. Це саме та особливість, яка присутня у проформах FIDIC.

На сьогодні близько 16 книг з проформами FIDIC. Почнемо з найпопулярніших у СНГ та закінчимо тими, що вже майже не використовуються:

«White Book» – типовий договір між замовником та консультантом (незалежний інженер або інженерінгова компанія). Цей договір саме для консультаційних послуг, тому якщо замовнику потрібен консультант на розробку проектної документації, то це вже зовсім інша книга. Біла книга стосується лише інженера, що контролює та керує проектом, проте не розробляє його.

«Green Book» – типовий договір на невеликі об'єми робіт. Це самостійні контракти на проекти, що коштують до мільйона доларів.

«Red Book» – типовий договір на об'єкти цивільного будівництва. У цій книзі під цивільним будівництвом мається на увазі будь які об'єкти будівництва не воєнного характеру. Наприклад, на базі цієї книги було сконструйовано багато автодоріг.

«Short Red Book» – типовий договір субпідряду. Ця книга використовується не тільки для субпідряду по Червоній Книзі, а також для